

Razgled po šolskem svetu.

— **Začetek ljudskih šol v Galiciji.** Ker imajo poljedelci zaradi hudih letošnjih nalivov dosti dela več kot navadno, je odredil dež. šol. svet, da v dotičnih občinah šole začnejo šele 15. oktobra, da tako otroci lahko pomagajo na polju.

— **Ravnateljstvo c. kr. državne obratne šole v Černovicah** razpisuje mesto učitelja (IX. činovnega razreda) za stavbeno-tehnične predmete, geometrijo, vzmetoslovje, algebro in zemljemerstvo. Prošnje, naslovljene na c. kr. ministrstvo za javna dela, so vložiti do 25. avgusta 1913 na imenovano ravnateljstvo z vsemi potrebnimi prilogi.

— **Novo pletarsko šolo** zgrade v Topčideru v Belgradu, ker je prejšnje poslopje lani uničil požar.

— **Analfabetje v Avstriji.** Med avstrijskimi narodi je v Čehih najmanj analfabetov, namreč le 4,26 odstotkov. Nemci imajo analfabetov 4,63 odstotkov, Lahi 16,44 odstotkov, Slovenci 23,88 odstotkov, Poljaki 30,82 odstotkov, Hrvatje 74, a Rusini celo 76 odstotkov analfabetov. Na Ogrskem so razmere še slabše.

— **Čitalnica za otroke.** V Berlinu so otvorili pred kratkim prvo mestno čitalnico za otroke. Čitalnica je velika in svetla dvorana za 70 otrok. Otroci sede prav udobno na stolah ob mizah, ki se svetijo kakor steklo in ki so različne višine. Po stenah vise lepe slike, na oknih so cvetice v lončkih. Vse je prijazno in udobno. V čitalnici ne vlada strogi in mrzli šolski glas. Odprta je vsak dan od štirih do sedmih. Vstop je brezplačen, in čitalnica je vedno polna. Otroci ostajajo navadno po eno uro pri knjigah. V zadnji uri prihitijo navadno starejši dečki in starejše deklice, ki so morali prej še nekaj vinarjev zaslužiti. V Berlinu je 250.000 otrok, ki obiskujejo ljudsko šolo. Takih čitalnic bodo otvorili v najkrajšem času še več. Na Kranjskem pa ne smejo občine vstanavljati niti čitalnic za odrasle ljudi, ker tako hoče — deželni odbor.

— **Rudarska akademija v Krakovu.** „Nowa Reforma“ poroča iz zanesljivega vira, da je vlada izjavila soglasje glede na zemljišče, ki ga je krakovska mestna občina darovala za zgradbo bodoče rudarske akademije v Krakovu. Zemljišče meri 10.000 štirinajških metrov in se razprostira v bližini novega poslopja poljedelne šole ob Mickiewiczem drevoredu. V bližini prihodnosti razpiše ministrstvo za javna dela natečaj poljskih arhitektov na načrte za bodočo rudarsko akademijo, katere stroški so proračunjeni na dva milijona kron. Ako bi ne bilo poslopje do začetka šolskega leta 1914—1915 dodelano, bodo predavanja po zasebnih lokalih.

— **Visoka izobrazba danskih kmetov.** Noben narod na svetu nima tako izobraženega kmetijskega stanu, kakor Danci. Danski kmetje sami so iz lastnega nagiba ustanovili krog 70 ljudskih visokih šol, v katere pohaja leto za leto krog 10.000 kmetijskih sinov in hčera. Vsaka vas ima svoj društveni dom, ki ima v veliki dvorani prostor za 600 do 800 oseb. Tu se vrše predavanja, pozimi pa tudi telovadba za mladino. Roko v roki z izobrazbo je šel tudi gospodarski razvoj in so kmetje postali imoviti.

— **Novo mohamedansko vseučilišče v Arabiji.** Turška vlada je sklenila, da ustanovi novo mohamedansko vseučilišče v Medini.

— **Na dunajskem vseučilišču** so pričeli 23. t. m. zopet s predavanji, ki so jih zaradi protijudovskih demonstracij prekinili. Rektor je podal izjavo, ki poziva dijakke, da naj bodo mirni.

— **Povišanje vojakov srbske dijaške čete.** Vsi vojniki dijaške čete so bili te dni povišani za rezervne narednike. S prihodnjim vojaškim ukazom bo večje število povišanih za rezervne podporočnike.

— **Umrl je izredni profesor dunajskega vseučilišča dr. Maks Kassowitz,** kapaciteta v zdravljenju otroških bolezni.

— **Novo pravoslavno bogoslovno sv. Save** zgrade v Belgradu ob cerkvi sv. Save.

— **Učiteljska beda.** Češki listi poročajo, da je na Češkem in Moravskem 6000 učiteljev brez službe.

— **Avstrijski učni zavodi so prenapolnjeni.** Avstrijsko prebivalstvo se je v zadnjih 20 letih pomnožilo za četrtino, obisk na srednjih in visokih šolah je pa neprijetno bolj narasel. Tako je bilo leta 1893. na srednjih šolah 79.382 učencev, l. 1913. pa 157.989; na vseučiliščih je bilo l. 1893. 11.520 dijakov, leta 1913. pa 25.820; tehnikov je bilo 1893. 1983, leta 1913. pa 9825; na poljedelski visoki šoli je bilo 1893. leta 177 slušateljev, leta 1913. pa 989. Število juristov je v zadnjih 20 letih poskočilo za 8462, medicincev za 1142 in bogoslovcev za 206; število filozofov se je pa domala dočetvorilo.

— **Od delavca do vseučiliškega profesorja.** Franc Haelka, sedaj profesor na politehniku v Tomsku, je prej delal kot

litograf v tvornici za pločevinasto embalažo v Jeni. Kasneje je obiskoval umetno-obrtno šolo v Barmenu in kraljevo akademijo v Lipskem. Tu je spisal več del o ornamentiki in umetnem tisku, nakar je bil na isti akademiji imenovan za asistenta. Nadaljnja njegova odlična dela na polju reproducijskega stopanja in umetnega tiska so dala povod, da je bil sedaj kot profesor poklican na politehniko v Tomsku.

— **Zbirka disertacij doktorjev inženirstva.** Rektor berlinske tehnike, tajni svetnik Josse, je v eni izmed svojih zadnjih predavanj predlagal, naj se doktorske disertacije inženirjev, ki čestokrat morejo obogatiti tehnično vedo, toda niso znane širšemu krogu interesentov, izdajajo tiskane. Predlog so sprejeli, in v kratkem začne zbirko disertacij izdajati knjižničar berlinske tehnike.

— **Kako vzgaja nemška šola v Šleziji češko mladino,** o tem prinaša poljski šlez. list »Robotnik Slashie« ta-le dokument: Učenec nemške šole v Orlovi, ki je ravno dobil odpustnico, piše tako-le: »Orlau 10. 7. 1913. Gotes vielen Vas machien sie fer tumhtit mit der mier ich bin doch zu inen rechtzaitig Gekomen wegen bezahlung und einsticklunk der Exekution mobilen haite komt mich von Gericht 10. 12. Das se die Sachen Zuferkaufe komen den (data) Gehen sie das herunterreisen des bogn in Geriecht und schtelen sie das ein machen sie mir keine Schande unnetigen.« — Kakor na Koroškem!

— **Ženska visokošolska izobrazba v Nemčiji.** Ženski visokošolski studij na Nemškem jako napreduje. Ko so pred petimi leti v Nemcih odprli ženskam posluševalnice na vseh univerzah, je bilo dijakinj 1150. Danes je med akademsko mladino že 3436 ženskih in razentega je še 1037 izrednih vseučiliških poslušalk.

— **Rimsko duhovsko semenišče Santa Appollinara** so definitivno zaprli. Sedaj ko tega zavoda ni več, ostaneta v Rimu še dve duhovski semenišči: Lateransko in pri Sante Mare.

— **Vseučilišče v Sarajevu.** Riječkim Novinam poročajo z Dunaja: Kakor se je zvedelo iz poučenih krogov, se skupni finančni minister vitez Bilinski dogovorno z dunajsko in budimpeštansko vlado bavi z mislijo, kako naj se osnuje slovanska univerza v Sarajevu. Minister misli, da bodo to univerzo obiskovali vsi balkanski Slovani. On pa, da bi to vseučilišče moglo postati privlačna moč za ves Balkan, mi pa, ki poznamo naše jugoslovanske razmere, ne moremo tega verjeti. Tudi pokojni minister Kallay se je pred kakimi petnajstimi leti bavil s takim predlogom, a je kmalu uvidel, da bi bil tak poizkus zaman. Od tiste dobe se razmere niso skoro nič izpremenile. Vsi Hrvati stremijo v prvi vrsti za tem, da bi povzdignili in izpopolnili svoje vseučilišče v Zagrebu, ki še vedno pogrša medicinske fakultete. To vseučilišče se izpreminja vedno bolj v središče vsega jugoslovanskega duševnega življenja, čeprav se temu iz političkih vzrokov stavijo največje ovire. To bo kmalu kulturno središče slovanskega juga v naši monarhiji. Proti sarajevskemu vseučilišču so se vzdignili tudi nekateri Nemci, ker se bojijo, da bi ne postalo gnezdo protimonarhijskih teženj med dijaštvom, medtem ko zagrebški lojalni milje tega ne dovoljuje. Nasprotniki sarajevske univerze predlagajo, da se naj ustanovi v Dubrovniku tehniška visoka šola z oddelkom za gradnjo ladij. Ali je ta misel srečnejša od one o sarajevskem vseučilišču, je veliko vprašanje. Z našega stališča moramo prvo in drugo odkloniti. Zdi se nam, da prva kakor druga ne pomenijo nič drugega kakor — divide et impera!

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Raznoterosti.

× **Proti ptičjim okraskom na ženskih klobukih** se je v Ameriki ustanovilo žensko društvo, ki šteje že 40.000 članice. V svoji agitaciji se sklicujejo na to, da so ptičja peresa na ženskih klobukih s krvjo in morijo omadeževana in se mora vsaka mehkočutna ženska sama po sebi upreti nošni takih okraskov. — Prav je tako!

× **Spomenik zvezdoslovcu Schiaparelliju.** Pod predsedstvom italijanskega kralja se je sestavil odbor, ki ima nabaviti sredstva za spomenik leta 1910 umrlemu italijanskemu astronomu Schiaparelliju. Spomenik mu postavijo v rojstnem mestecu Saviglianu v zapadnem Piemontu. V palači Brera v Milanu, kjer je izvrševal svoja opazovanja in pisal svoje zvezdoslovne obravnave, pa mu vzdajajo spominsko ploščo z njegovo podobo. Schiaparelli si je pridobil velikih zaslug z raziskovanjem zvezdnih utrinkov, o katerih je dokazal, da nastajajo zaradi razpadanja repatic. Tudi takozvane zvezde dvojčke ali dvo-

zvezde je on prvi raziskoval in razložil njih postanek. Svetovnoznan pa je postal zaradi svojih opazovanj Marsa. Zlasti je opisal vodotoke na Marsu in njih razširjanje in zoževanje. Novejše preiskave pa so dognale, da temeljijo ti vodotoki samo na prevari v vidu. Vkljub temu so Schiaparellijeve zasluge za napredek v zvezdoslovju velike.

Za nami ne hodi strahopetec naj nikan!

Naš pot je borba, žrtva, mučeništvo in vodi skoz nevihto in vihar!

Slovenci in Slovenke!

Prvega oktobra poteče 50 let, kar je prvi Sokol na slovanskem jugu razprostrl svoja junaška krila nad belo Ljubljano.

Odveč bi bilo poudarjati, kakega pomena je Sokolstvo za naš mali slovanski narod, odveč bi bilo poudarjati, koliko je v tej dobi slovensko Sokolstvo storilo za Slovenstvo. Zlasti v zadnjem desetletju se je Sokolstvo začelo močno razvijati, njegovo delo se množi, pa tudi čimdalje bolj pogloblja. Intenzivno notranje delo, kakor tudi vnanji nastopi pa zahtevajo izdatnih gmotnih sredstev. Slovenski Sokolski Zvezi naraščajo od dne do dne večji stroški — od včlanjenih društev, ki jim člani večinoma niso imoviti, pa ne more zahtevati takih organizacijskih prispevkov, da bi krili vse izdatke Zveze.

V bližnjem času nas čakajo velike naloge! Zlasti pa bosta zahtevala velikih sredstev III. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani, prevažna ta prireditve, ter mednarodna telovadna tekma v Parizu, kjer bo našim sokolskim borcem braniti sijajno mesto, pridobljeno na prejšnjih tekmah evropske mednarodne telovadne Zveze.

Slovenci! Slovenke! Prvič po preteklu polstoletja se slovenski Sokol sam obrača do vas za posebne prispevke.

Dne 14. septembra 1913 priredi Slovenska Sokolska Zveza po vsem Slovenskem cvetlični dan. Segajte marljivo po cvetkah, ki jih bodo razpečavale slovenske Sokolice, žrtvuje, kolikor morete, da pripomorete Sokolu lažje vršiti prevažno nalogo sokolsko.

Na zdar!

Predsedstvo Slovenske Sokolske Zveze.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V proslavo Zavezinega jubileja smo izdali danes dvojno številko v večjem obsegu. — Prihodnja številka našega lista izide dne 19. t. m., kjer pričelimo poročilo o Zavezini 25letnici.

Nekaj učiteljskih hčera dobi v nekem ljubljanskem penzionatu popolno oskrbo za izredno znižano ceno. Mogoče pa je to doseči le s posredovanjem našega uredništva. Reflektanti naj se zgledajo takoj pisмено pri nas in prilože znamko za 20 vin. za odgovor.

Štev. 1147/m. š. sv.

Razglas.

Na obeh mestnih slovenskih otroških vrtcih se prične novo šolsko leto 1913/14

dne 16. septembra 1913

Vpisovalo se bo v šolskih prostorih na Zaloški cesti št. 1 in v Cerkveni ulici št. 21 dne 15. septembra 1913 od devetih do dvanajstih dopoldne.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 1. septembra 1913.

Štev. 1146/m. š. sv.

Razglas.

Šolsko leto 1913/14 se prične na mestnih ljudskih šolah ljubljanskih
dne 16. septembra 1913

s klicanjem sv. Duha in potem takoj z rednim šolskim poukom.

Vpisovalo se bode v smislu § 33. dokončnega šolskega in učnega reda dne 13., 14. in 15. septembra 1913 v šolskih poslopih in sicer: dne 13. in 15. septembra od 8. do 12 ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne, dne 14. septembra pa samo od 9. do 12 ure dopoldne in sicer: za I. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju v Komenskega ulici št. 19; za II. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Cojzovi cesti št. 5; za III. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 21 (II. nadstropje); za IV. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju Na prulah št. 13; za mestno trirazrednico na Barju v šolskem poslopiju na Karolinski zemlji št. 40; za mestno nemško deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 21 (pritličje); za mestno slovensko deklško šolo v šolskem poslopiju na Sv. Jakoba trgu št. 1; za mestno nemško deklško šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 19.

Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani se v mestne šole ne bodo sprejemali.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 1. septembra 1913.

V ravnanje udeležencem Zavezinega jubileja!

V petek popoldne: Sprejemanje gostov.

V petek zvečer: Prijateljski sestanek na vrtu »Novega sveta« (Marije Terezije cesta).

V soboto ob pol 8. zjutraj: Seja upravnega odbora (Učiteljska tiskarna, pritličje).

V soboto ob 9. dopoldne: Glavna izkušnja za slavnostni koncert (Velika dvorana Narodnega doma).

V soboto ob 3. popoldne: Seja delegacije (velika dvorana Mestnega doma).

V soboto ob 8. zvečer: Jubilejski koncert (velika dvorana Narodnega doma. Po koncertu prijateljski sestanek na vrtu Narodnega doma).

V nedeljo ob pol 10. dopoldne: Slavnostno zborovanje (velika dvorana Narodnega doma).

V nedeljo ob 12. opoldne: Slavnostni banket (hotel Tivoli, godba Sokola Ljubljana I.).

V nedeljo popoldne: Izleti v okolico.

V ponedeljek: Glavna skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda v Domžalah.

Nakazila za stanovanja, banket, sploh vse informacije v pisarni pripravljalnega odbora: Učiteljska tiskarna, soba načelstva.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2039. Kranjsko.

Na 5razredni ljudski šoli v Radovljici se bo stalno namestila služba enega učitelja (učiteljice) s postavnimi prejemki.

Redno opremljene prošnje je vložiti predpisanim potom pri podpisnem c. kr. okr. šolskem svetu do 30. 9. 1913.

Prosilci, ki v kranjski učiteljski službi še niso stalno nameščeni morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za učiteljsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 21. avg. 1913.

Št. 1088/m. š. sv.

Na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. dež. šol. sveta ddo. 4. avgusta 1913, št. 4905 stalno popolniti izpraznjeno mesto učitelja z zakonitimi prejemki.

Prosilci za izpraznjeno učno mesto imajo svoje pravilnoopremljene prošnje vložiti po predpisani službeni poti pri podpisnem c. kr. mestnem šolskem svetu najkasneje do 30. septembra 1913.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 2. septembra 1913.